

Corsendonk® bier

Pater

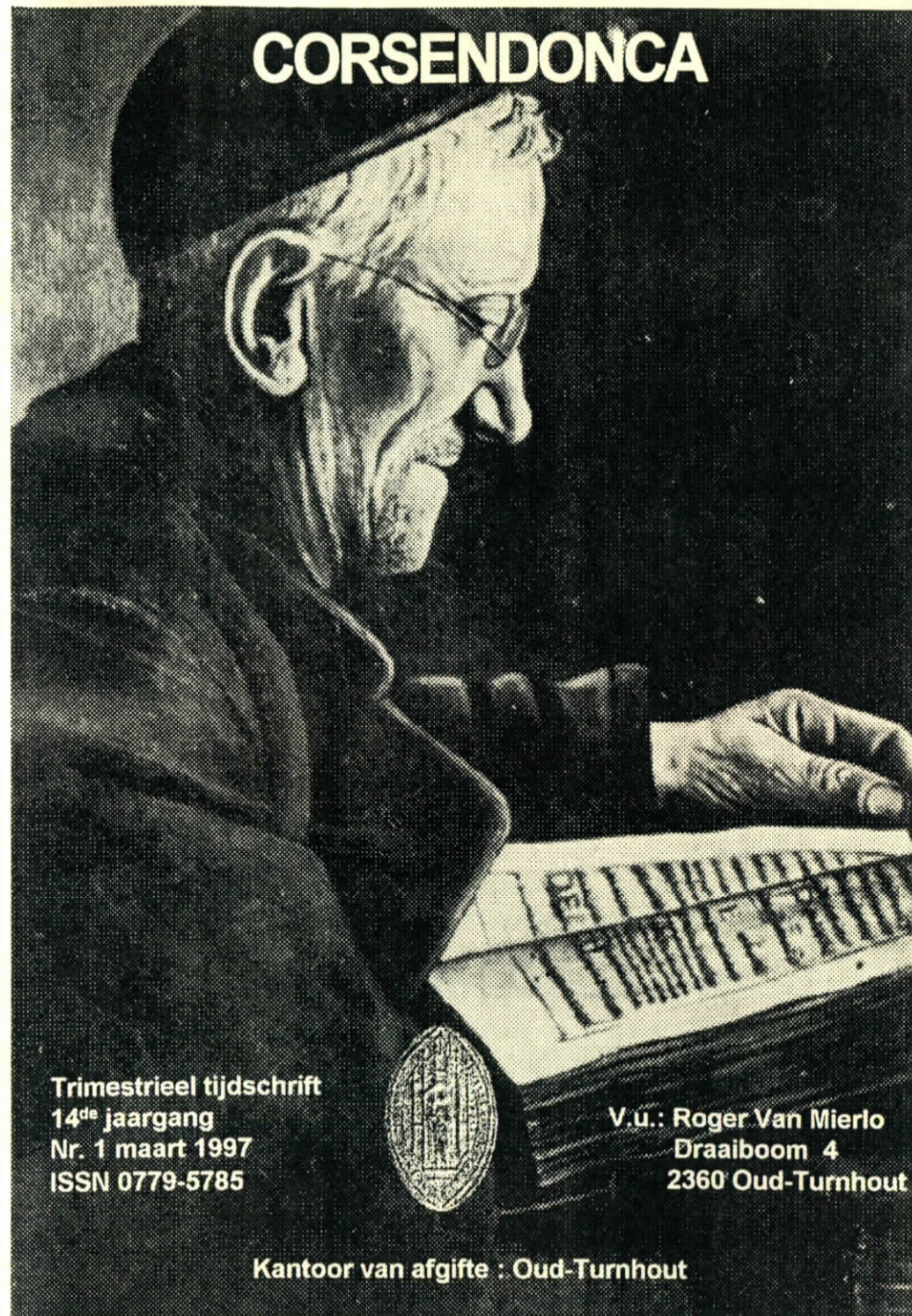
Zacht en donker.

Agnus

Pittig en blond.

CORSENDONCA

Trimestrieel tijdschrift
14de jaargang
Nr. 1 maart 1997
ISSN 0779-5785

V.u.: Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St. Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© *CORSENDONCA* : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : Peerke Cavents (4/10/1839 - 4/12/1918) was 60 jaar stoeltjeszetter en luider van de klokken van de Sint-Bavokerk, wat hem de toenaam van Peer stoel opricht. Portret van Jef Claessens.

Voorwoord

Tijdens het afgelopen jaar werden er heel wat nieuwe en unieke gegevens over onze gemeente letterlijk "bloot gelegd".

Diegene die onze archeologische opgraving van nabij gevolgd hebben, weten reeds dat hierdoor een aantal nieuwe en zelfs verrassende inzichten werden verworven. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat de resultaten van dit onderzoek in de kast blijven liggen of slechts ter beschikking staan van de "happy few". Om iedereen in de mogelijkheid te stellen om van de onderzoeksresultaten kennis te nemen, plannen we in de loop van de maand maart een eerste overzichtstentoonstelling.

Gedurende enkele weken zullen de plannen, tekeningen en foto's te bewonderen zijn in de Openbare Bibliotheek van Oosthoven en nadien in deze van Oud-Turnhout. Rica Annaert, de archeologe die het onderzoek tijdens de afgelopen zomermaanden leidde, werkt nu nog hard aan de voorbereiding ervan. Vandaar dat de openingsdatum van deze tentoonstelling nog niet gekend is. We willen onze leden dan ook vriendelijk verzoeken om hiervoor de plaatselijke pers te raadplegen.

En ook in 1997 blijven we niet bij de pakken zitten. Trouwens, dit jaar willen we nog een verlengstuk breien aan het archeologisch onderzoek van 1996 en nog een stukje ongekend Oud-Turnhout ontdekken.

Maar "*Corsendonca*" is natuurlijk geen archeologische vereniging. Vandaar dat we ook aan andere heemkundige initiatieven werken en natuurlijk bereiden we ijverig "*Oud-Turnhout en zijn verleden deel 4*" voor. Ook in '97 blijft het de moeite waard om lid te zijn van "*Corsendonca*"! Degenen die bij vergetelheid hun lidgeld voor dit jaar nog niet betaalden,

vinden een overschrijvingsformulier in dit boekje. Mogen wij deze leden verzoeken om zo snel mogelijk 250 BEF over te schrijven op rekening nummer 001-1085134-71 van onze kring met de vermelding "Lidgeld 1997". Zodoende blijft u goed op de hoogte van het "Corsendonca"-nieuws.

Wim van Hout

De bisdomsgrens tussen Kamerijk en Luik

Toen in 1980 het 150-jarig bestaan van België werd gevierd, verscheen het boek "Aan de Rand van het Land, 150 jaar Kempen in woord en beeld". De titel van dit werk verwijst natuurlijk naar de grens met Nederland. Maar die periode van "150 jaar", is dat wel zo vanzelfsprekend?

Grenzen trekken heeft steeds iets artificieels, zeker wanneer het geen natuurlijke grenzen zijn. Maar bij het bestuderen van ons eigen verleden moeten we vaststellen dat Oud-Turnhout *steeds* in een grensgebied heeft gelegen! Zo is er de natuurlijke waterscheidingslijn tussen het Schelde- en het Maasbekken dat zich in onze streek situeert, maar onze gemeente ligt ook in een ander, door mensen bepaald grensgebied.

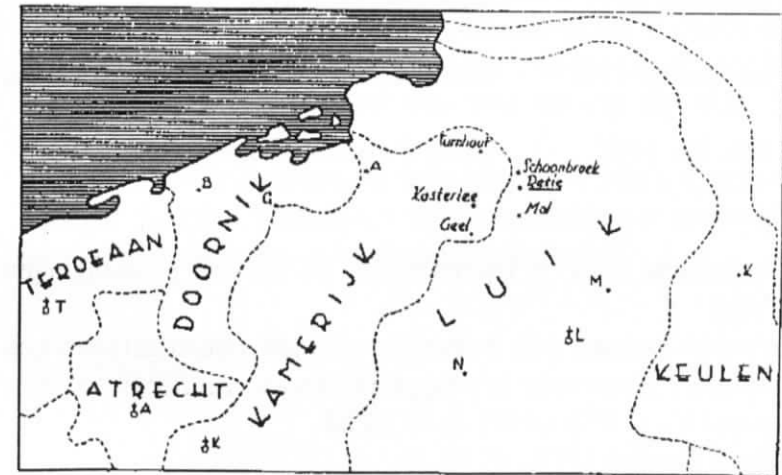
Sedert het begin van de herbevolking na de Romeinse Leegte (400-550) vormde onze gemeente mee de grens van het oude markgraafschap Antwerpen. En tot de hervorming van 1559 liep de bisdomsgrens tussen Kamerijk (Cambrai) en Luik door Oud-Turnhout. Gans onze gemeente behoorde tot het Bisdom Kamerijk, terwijl Schoonbroek, tot in 1977 een gehucht van Oud-Turnhout, tot het Bisdom Luik behoorde.

De juiste ligging van deze bisdomsgrens werd tot op heden

echter nog nooit onderzocht. Vandaar dat we met onze collega's van de heemkundekringen "Als Ice Can" uit Arendonk en "Nicolaus Poppelius" uit Ravels-Weelde-Poppel een gezamenlijk project hebben opgestart om deze kerkelijke afbakening terug te vinden. Voor dit onderzoek kunnen we tevens beroep doen op de kundige begeleiding van dr. Marcel Gielis, docent aan de Katholieke Universiteit uit Tilburg en van Jan Bastiaens, wetenschappelijk medewerker van de Universiteit van Gent. Dit onderzoek, dat tot heel wat mooie resultaten kan leiden, is het eerste "intercommunaal" project van "Corsendonca" en het resultaat van de goede contacten die we in de loop van de jaren met onze buurkringen hebben opgebouwd.

We houden u natuurlijk in de volgende nummers van "Corsendonca" nauwgezet op de hoogte van de onderzoeksresultaten.

Wim van Hout

De bisdomsgrenzen rond de 12de eeuw.

Het heemmuseum

Ook in 1997 zal ons museum elke eerste zondag van de maanden april tot en met oktober van 14 tot 17 uur voor het publiek toegankelijk zijn. Hieronder geven we een overzicht van de data met de verantwoordelijke.

6 april 1997	Wim van Hout
4 mei 1997	Roger van Mierlo
1 juni 1997	Hugo Miguet
13 juli 1997	Rudy Cornelis (2 ^{de} zondag!)
3 augustus 1997	Leo van Hooghten
7 september 1997	Gustaaf Aerts en Roger Haeseldonckx
5 oktober 1997	Rudy Cornelis en Jan Sels

De toegang blijft, in tegenstelling tot de vele prijsstijgingen gratis!

Groepen kunnen ook buiten de gewone openingstijden een afspraak maken voor een begeleid bezoek. Zij nemen contact op met Hugo Miguet (014) 45.10.88
of met Jan Sels (014) 45.18.12.

De gemeenteraad 100 jaar geleden

Op **28 februari 1897** uitten burgemeester J. Broeckx en secretaris P. Diels in een brief aan de voorzitter en de leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers hun vreugde over het wetsvoorstel De Vriendt-Coremans dat op 19 november 1896 in de Kamer goedgekeurd werd. Het betrof de gelijkstelling van de Vlaamse en de Franse taal in de administratie.

Gelijktijdig protesteerden ze tegen en vertolkten ze de teleurstelling van gans de Vlaamse bevolking over de wijziging die de Senaat aanbracht aan het genoemde wetsvoorstel, zodat de gelijkheid opnieuw werd teniet gedaan. De bestuurders van Oud-Turnhout vroegen dringend dat de Kamer de stemming van 19 november zou bekrachtigen, zodat de gelijkheid van alle Belgen - zoals de grondwet het eist - gegarandeerd wordt.

In zitting van **9 maart 1897** onderzoekt de gemeenteraad de plannen, opgemaakt door de landmeters De Bont en A. Lenaerts, voor de aanleg van "ene breede straat te streke den Draaiboom beginnende nabij de Kerk". Grotendeels ging het hier om het verbreden van een pad dat op de atlas der buurtwegen stond.

Als tweede punt benoemt de raad Mevrouw Maria Catharina Van der Veken-Claessen tot onderwijzeres voor vrouwelijk handwerk in de lagere school van Schoonbroek.

Hugo Miguet

Jaarverslag 1996

Reeds in het begin van 1996 bleek dat het afgelopen jaar voor Corsendonca een bijzonder druk werkjaar zou worden. Tijdens de archeologische proefopgraving van 28 februari, uitgevoerd door Nico Arts (stadsarcheoloog van Eindhoven en Helmond) in samenwerking met Rica Annaert archeologe verbonden aan het Instituut voor Archeologisch Patrimonium (I.A.P.) te Zellik, werd aangetoond dat er zich ten noorden van de Sint-Bavokerk sporen in de bodem bevinden van een middeleeuwse nederzetting. Nadat de resultaten van deze proefopgraving bekend waren, werd dan ook onmiddellijk besloten om tijdens de zomermaanden een uitgebreid archeologisch onderzoek te laten uitvoeren door het I.A.P.

Op 19 maart werd tijdens onze algemene ledenvergadering de nieuwe Raad van Beheer voor de periode 1996-97 samengesteld. Omdat Leo Verstraelen ontslag nam als penningmeester drong een herschikking van de bestuursfuncties zich op. Leo Van Hooghten verklaarde zich bereid om deze opengevallen functie op te nemen. Hierdoor kwam de functie van secretaris vrij, die werd ingevuld door Rudy Cornelis. De andere bestuursleden werden opnieuw herkozen en behouden hun functie. Hugo Miguet (ere-voorzitter), Wim van Hout (voorzitter), Jan Sels (ondervoorzitter en verantwoordelijke voor het museum), Roger van Mierlo (verantwoordelijke ledenadministratie) en Roger Haeseldonckx (bestuurslid).

Als dank voor zijn jarenlange inzet, werd Leo Verstraelen uitgebreid in de bloemetjes gezet.

Na de voorstelling van het archeologisch project op 29 maart 1996 aan de leerlingen van het Sint-Pietersinstituut, werd een enthousiaste ploeg vrijwilligers samengesteld die tijdens de zomermaanden hun medewerking aan het project verleenden.

Op onze uitnodiging hield de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (V.V.F.) op 13 april 1996 haar jaarlijkse algemene vergadering in De Heischuur te Oosthoven. Aansluitend brachten de aanwezigen een geleid bezoek aan ons museum.

Op 30 juni 1996 vond onze traditionele voorjaarswandeling plaats langs de middeleeuwse kern van Oud-Turnhout..

Van 2 juli tot en met 6 augustus 1996: Archeologische opgraving rond de Sint-Bavokerk onder leiding van Rica Annaert (I.A.P.). Op zondagnamiddag werd aan de geïnteresseerden de gelegenheid geboden om tijdens de georganiseerde rondleidingen een bezoek te brengen aan de site. Hiervan maakten meer dan 300 mensen gebruik.

Onze uitstap van 28 september naar heemkundekring "Als Ice Can" van Arendonk werd door de kleine groep aanwezigen als zeer positief ervaren. We werden zeer hartelijk ontvangen door een delegatie van het bestuur en waren aangenaam verrast door het bezoek aan het heemmuseum en de Toremansmolen. De vriendschapsbanden werden nog beter aangehaald.

Op 29 september verleende Corsendonca haar medewerking aan "Toeren tussen Torens" georganiseerd door Vakantiegenoegens.

6 oktober 1996: Medewerking aan de Centrumfeesten te Oud-Turnhout.

6 oktober 1996: Medewerking aan de Antwerpse Gouwdag 1996 georganiseerd door de V.V.F.-afdeling Turnhout-Malle, rond het thema Genealogie zonder grenzen, in het Kasteel de Renesse te Oostmalle.

Op 18 november 1996 ontving het gemeentebestuur reeds voor de 7de keer haar nieuwe inwoners op het gemeentehuis. Ook aan dit initiatief verleende onze kring haar medewerking.

Op 14 december 1996 startte het onderzoek naar de bisdomsgrens Luik en Kamerijk in samenwerking met Als Ice Can (Arendonk) en Nicolaus Poppelius (Ravels / Weelde / Poppel).

Naast al deze activiteiten verscheen ons ledentijdschrift telkens op tijd en was het museum geopend elke eerste zondag van de maand april tot en met oktober en werkten we mee aan de jaarlijkse fotozoektocht van de KWB.

De recent ontdekte waterput op het dorpsplein hebben we archeologisch laten onderzoeken, evenals het dorpsplein zelf.

We verleenden ook nog onze medewerking aan het gemeentelijk informatieblad.

Tussen al deze activiteiten in werd er door Rudy Cornelis en Lief Buijs ijverig gewerkt aan de inventarisatie van onze bibliotheek en ons archief.

Rudy Cornelis

Mijn dorp.

Waar is mijn dorp van weleer
Er waren geen straten bedekt met beton of teer.
Het waren kasseien en karresporen,
Men kon de boer van verre horen
Wanneer hij zijn oogst binnen reed.

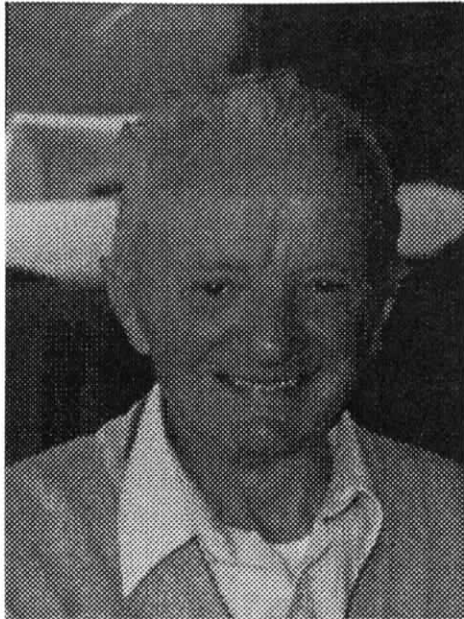
Waar zijn de weiden en velden
Die de boer met paard bewelden,
Wanneer hij zijn koren had gezaaid
Dat in augustus werd gemaaid.

Wat konden de koeien
Nog heerlijk stoeien,
Zich tegoed doen aan het malse groene gras
Dat toen nog achter de kerk was.

Nu is alles volgebouwd
En kent men Oud-Turnhout
Van vroeger niet meer,
't Is spijtig, dat doet zeer.

Stillemogen wij er niet bij staan,
Maar 't is allemaal zo vlug gegaan.
Onze kinderjaren zijn voorbij gevlogen.
En wanneer men ouder wordt,
Wordt er al eens gewikt en gewogen.

I. Mertens

Isidoor Horemans in 1997

Ten huize van ... Door Horemans.

Dit keer gingen we op de koffie bij een enthousiast verteller, namelijk Door Horemans. We werden er vriendelijk ontvangen door het echtpaar Horemans. Ondanks het feit dat hij reeds de vijfenzeventig gepasseerd is, is hij nog de ganse dag in de weer en verveelt hij zich nog geen minuut.

Jozef Henricus Isidoor Julia Horemans, door iedereen beter gekend als Door, werd geboren in de Kerkstraat te Oud-Turnhout op 9 maart 1920. Als jongste spruit en enige zoon in een gezin met negen kinderen werd hij, naar zijn eigen zeggen, behoorlijk in de watten gelegd. Blijkbaar werd het door velen

als een wonder aangezien dat er in een gezin waar er al acht meisjes waren, nog een jongen geboren werd. Bij de geboorte van Door was het immers zo dat de zusters met de kinderen van de meisjesschool naar hem kwamen kijken. Precies alsof het de eerste keer was dat ze een jongen zagen.

Toen we aan Door vroegen of het voor zijn ouders niet moeilijk is geweest om een gezin met negen kinderen een behoorlijke opvoeding te geven en tijdig te voorzien van het nodige voedsel, vertelde hij ons dat zijn ouders en zussen wel in armoede zullen geleefd hebben. Zij hebben immers zowel de eerste als de tweede wereldoorlog meegemaakt. Zijn zussen moesten al op jonge leeftijd mee gaan werken om het gezin in leven te houden. Het gebeurde meermaals dat zij thuis bleven van school. Alleen als er thuis niet moest gewerkt worden, mochten zij van hun ouders naar school gaan. De wet op de schoolplicht bestond toen immers nog niet. In de winter gingen zij masten planten om iets bij te verdienen.

Zoals toen in elk gezin zal ook bij jullie het religieuze aspect ook wel een belangrijke plaats ingenomen hebben in het dagelijkse leven ?

Natuurlijk moesten wij regelmatig de eucharistievieringen bijwonen en gingen we, samen met de burens, regelmatig bidden in het kapelletje van Rhoode, een gehucht van Oud-Turnhout. Deze kapel, genaamd het "Koekenkapelletje", werd in 1875 opgericht door mevrouw Dufour. Tijdens de meimaand werd er veel gebeden ter ere van Onze-Lieve-Vrouw. Op de derde woensdag van de maand kwam de familie Dufour hier altijd samen om te bidden ter ere van Maria en werden er aan de aanwezigen

rozijnen koeken uitgedeeld. Rond het kapelletje lag er een kruisweg, deze werd dan te voet afgelegd. Nadien werden er kaarsen geofferd ter ere van Maria. Als bijdrage voor de kaarsen werd er een kwartje of een halve frank geofferd. Momenteel is het kapelletje nog steeds eigendom van de familie Dufour. Deze traditie wordt nog steeds in ere gehouden: Tijdens de meimaand komen nog vele mensen uit de naburige dorpen afgezakt naar het kapelletje om er te bidden ter ere van Maria.

De oorlog is voor geen enkel gezin een gemakkelijke tijd geweest, maar waarom was deze periode voor het jonge gezin Horemans extra zwaar ?

Op 29 augustus 1942 in volle oorlogsperiode zijn wij in het huwelijksbootje gestapt.

**Door Horemans in 1943
toen hij werd opgepakt.**

Na iets meer dan een jaar werd onze oudste zoon Jozef geboren. Ondanks de oorlog was dit natuurlijk een vreugdevolle gebeurtenis. Maar na enkele dagen werd deze heuglijke gebeurtenis bruusk verstoord door het feit dat Door op 26 oktober 1943 werd opgepakt. Hij had nochtans de toestemming om vrij rond te lopen. Hij was immers in het bezit

van de nodige vergunningen (o.a. een nachtvergunning). Als hij door de Duitse bezetter werd tegengehouden, mocht hij na controle altijd verder rijden. Maar op een dag werd hij, toen hij een brood ging halen bij bakker Van Mierlo, door Belgische collaborateurs tegen gehouden voor controle. Zij verscheurden alles en hij werd opgepakt. Natuurlijk viel het als jonge moeder niet mee dat je man werd opgepakt, maar gelukkig woonde het jonge gezin Horemans bij haar ouders in zodat ze tijdens de oorlogsjaren toch niet alleen waren. Ondanks het feit dat Door werd opgepakt heeft hij nog geluk gehad. Enkele dagen na zijn arrestatie is er nog iemand opgepakt die waarschijnlijk naar een concentratiekamp is gevoerd en nooit is teruggekeerd. Door behoorde tot de laatste lichter die in een fabriek mocht gaan werken. Er waren er natuurlijk ook wel enkelen die vrijwillig in Duitsland gingen werken omdat ze hier geen werk vonden en toch iets wilden bijverdienen. Na zijn arrestatie heeft hij een dag in Turnhout gevangen gezeten, waarna hij naar Antwerpen werd gevoerd. Nadien werd hij door de Duitse bezetter naar Bronswijk in Duitsland gevoerd. Het transport gebeurde per trein. Hierop werden de gevangenen streng bewaakt, want als je op de trein naar het toilet moest, dan moest je eerst de toestemming vragen en dan kwam er een Duitse bewaker naast je staan om in de gaten te houden dat je zeker niet door het venster zou springen.

Zo is Jos Van Nijlen uit Oud-Turnhout toen uit de trein gesprongen. Hij is nadien natuurlijk wel ondergedoken.

In Duitsland aangekomen moest Door voor de Duitse bezetter werken. In Braunschweig (Brunswijk) moest hij in een fabriek aan een draaibank werken. Dit had Door nog nooit gedaan met als gevolg dat dit natuurlijk niet van de eerste keer lukte. In het

begin keek Door niet op een millimeter totdat er plots een Duitse opzichter kwam kijken en deze zich behoorlijk boos maakte. Hij aanzag dit natuurlijk als sabotage. Dit was natuurlijk niet zo, maar Door had immers nog nooit aan een draaibank gewerkt. Gelukkig stond er enkele meters verder ook een Belg die het tumult hoorde. Deze vroeg Door wat er aan de hand was. Hij vertelde hem dat hij dit werk niet beter kon uitvoeren omdat hij nog nooit aan een draaibank gewerkt had. Nadat de Belg dit aan de Duitse bewaker had uitgelegd, begreep deze het probleem en werd Door toch niet gestraft. In de fabriek werd er dag en nacht gewerkt. Elke ploeg werkte 12 uur per dag. Een maaltijd bestond uit twee sneden brood voor een hele dag. Ondanks het feit dat zijn vrouw het ook niet zo breed had, stuurde ze Door regelmatig een pakje havermost. Dit kookte hij dan elke avond zodat dit klaar was om de volgende dag mee te nemen. De overgebleven tijd werd gedood door veel te praten of te slapen. Om tijdens de winterperiode de barakken te verwarmen werden bijvoorbeeld de planken van elkaars bed gestolen. Van dit hout werd er dan een vuurtje gemaakt. Met als gevolg dat je dan op de duur wel op de grond moest slapen.

Nadat de fabrieken in Brunswijk door de geallieerden werden gebombardeerd, tijdens de tweede wereldoorlog was Brunswijk immers een centrum van de Duitse vliegtuigindustrie, verplaatste al de activiteiten zich naar de zoutmijnen. Deze waren gelegen onder de Duitse steden Obersvelden en Helmstedt. Deze ondergrondse plaatsen waren ongeveer zo groot als de stad Turnhout. Toen Door in de zoutmijn begon te werken moesten de hallen eerst grondig schoongemaakt worden, zodat de machines konden verplaatst worden. Ondergronds waren het natuurlijk niet allemaal zalen, op bepaalde plaatsen was er enkel

Door Horemans met een lotgenoot.

een doorgang naar een andere zaal waar bijvoorbeeld drie of vier machines stonden. Hier werden onderdelen voor vliegtuigen gemaakt. 's Avonds na het werk moesten al de machines nog gereinigd worden. Nochtans had dit niet veel nut, want tegen de volgende morgen sloegen de machines allemaal al terug bruin uit van het zout. In één hal werkten ongeveer 20 personen. Het waren mensen met verschillende nationaliteiten. Er werkten o. a. Duitsers, Belgen en Russen. De Russische gevangenen zaten wel in een apart kamp en zij werden niet zo goed behandeld als de Belgen. In de zoutmijn zaten ze ongeveer op een diepte van

450 meter. Ondanks het feit dat er mensen waren die maar elke week, elke maand of zelfs nooit naar boven mochten, heeft Door het geluk gehad dat hij elke dag naar boven mocht. Deze mensen leefden natuurlijk niet lang meer. Waarom ze nooit naar boven mochten heeft Door eigenlijk nooit geweten, maar het zou kunnen dat ze iets gesaboteerd hadden. Het kan natuurlijk ook geweest zijn omdat de relaties tussen België, Frankrijk en de Duitse bezetter beter waren dan de relaties met Polen en Rusland. De Duitsers die in de zoutmijn werkten, waren afgekeurde soldaten. Deze Duitsers hadden het ook niet erg breed. Het is ooit gebeurd dat een Duitse werkracht tegen Door zei dat hij buiten aardappelen wist liggen en zo voor extra voedsel kon zorgen. Hierbij werd er overeengekomen dat de Duitser de aardappelen ging stelen, maar dat Door er dan moest voor zorgen dat de aardappelen ongezien konden worden binnengebracht. De aardappelen werden nadien eerlijk verdeeld. Na een tijdje gebeurde het wel eens dat de verdeling niet meer eerlijk gebeurde en de Duitser het kleinste deel kreeg, maar omdat hij de aardappelen ging stelen, en dus ook de grootste kans had om gepakt en verlinkt te worden, durfde hij niets te zeggen. Dit was natuurlijk niet eerlijk, maar tijdens de oorlog probeerde iedereen te overleven en dus het grootste deel voor zich te houden.

Na 18 maanden werd Door dan door de Geallieerden bevrijd en is hij per trein naar huis teruggekeerd. Op een bepaald moment werden ze op de trein gezet en omdat Door dacht dat ze bevrijd werden, gaf hij al zijn nog resterende voedsel aan een Pools gezin dat hij tijdens zijn gevangenschap had leren kennen en waarvan hij afscheid moest nemen. Maar tot overmaat van ramp werden ze per trein naar een ander kamp gebracht, zodat hij

uiteindelijk zelf zonder eten zat. Gelukkig duurde het niet lang meer voordat ze echt bevrijd werden. Op de terugweg naar huis vertelden de Duitse soldaten dat heel België was plat gebombardeerd en dat niemand dit had overleefd. Bij aankomst was Door dan ook dolgelukkig dat zijn gezin nog in leven was en de aangerichte schade al bij al nog meeviel.

Op 14-jarige leeftijd is Door gaan werken. In het begin werkte hij bij beenhouwer Goossens als beenhouwersgast. Hier werkte hij in ruil voor kost en inwoon en later voor 50 frank per week. In de beenhouwerij stond hij mee in voor het uitbenen van de dieren en ging hij ook regelmatig naar de markt om vlees te verkopen. Terwijl hij in de beenhouwerij aan het werk was, zag hij twee meisjes voorbij fietsen en hij dacht: "Met dat ene meisje wil ik wel eens kennis maken". Omdat de zoon van zijn baas verkeerde met de vriendin van zijn toekomstige echtgenote werd Door op een dag aan zijn vrouw voorgesteld. Na zijn huwelijk heeft Door ook nog een tijdje samen met zijn vrouw een beenhouwerij gehad. Deze was gelegen in de Polderstraat op de plaats waar nu Jef Van Tongerlo een elektriciteitswinkel uitbaat. Nadien zijn ze in de Kuiltjesstraat gaan wonen. Voor haar huwelijk werkte Doors vrouw bij Brepols, maar na de huwelijksafkondiging kreeg ze haar 8 dagen vooropzeg. Het was in die tijd immers niet de gewoonte dat een vrouw na haar huwelijk nog bleef werken en omdat de zusters van het H. Graf bij Brepols nog toezicht deden, - de geestelijken hadden toen nog veel invloed -, werd ze ontslagen. De mensen hadden toen immers nog eerbied voor een geestelijke. Door heeft altijd hard gewerkt, maar als na een tijdje bleek dat hij zich financieel kon verbeteren, veranderde hij van job. Zo werkte hij na de oorlog eerst bij Joosen-Luyckx. Maar toen bleek dat een job in een

katoenspinnerij in Tilburg beter betaald werd, ging Door bij onze noorderburen aan de slag. Even later hield hij het ook hier voor bekeken en ging hij tot aan het faillissement werken in de leerlooierij op het Zwaneven in Oud-Turnhout. Nadien vroeg de zaakvoerder van Joosen-Luyckx nog of hij geen zin had om terug voor hem te komen werken. Omdat hij toen de leeftijd van 58 jaar bereikt had, vond Door dat hij lang genoeg gewerkt had en ging hij met pensioen.

Roger Haeseldonckx
Rudy Cornelis

Een Kempische hoeve

Theo Op de Beeck (1901 -1993)

Ontmoetingsdag voor Familiegesciedenis

Reeds voor de derde maal organiseert de "Werkgroep voor Familiegesciedenis" van Heemkundige Kring "De Vlierbes" uit Beerse-Vlimmeren, in samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, afdeling Turnhout-Malle, opnieuw een Ontmoetingsdag voor Familiegesciedenis. Deze ontmoetingsdag heeft plaats in het museum Tempelhof, Bisschopsaan 1 te Beerse op zondag 23 maart 1997 van 10 tot 18 uur. Men kan er de klappers op of de fotokopieën van de parochieregisters van Beerse en de gemeenten uit de ruime omgeving raadplegen. De Vlierbes beschikt ook over 200 microfilms van Beerse en Vosselaar met de Schepenakten en Staten van Goed. De Schepenakten van 1639 tot 1758 zijn geklapperd en op index gezet. Naast dit alles beschikken zij ook over een ruime collectie doodsprentjes en -brieven. Dit alles kan men tijdens deze dag raadplegen. Het loont eveneens de moeite om eens een bezoek te brengen aan de V.V.F.-infostand, waar men via de computer kan te weten komen of er personen zijn die reeds gezocht hebben naar het ontstaan van uw familienaam. Tijdens de middag is er eetgelegenheden voorzien. Ook voor onze leden van harte aanbevolen!

Rudy Cornelis

Dorpsfiguren.

Zoals in elk dorp leefden er in Oud-Turnhout ook enkele markante dorpsfiguren wiens naam eigenlijk voor het nageslacht zouden moeten bewaard blijven. Hieronder schrijf ik u enkele brieven die mijn oom schreef bij het afsterven van deze merkwaardige mensen.

Mieke Toon.

Er is rouw gekomen rond de kerk in Oud-Turnhout, want Mieke Van Toone - minder gekend als Maria Van Ostade - is heengegaan op de laatste dag van het jaar, toen Anna van Toon (Clijmans) haar het oudejaarsbezoek bracht. "Zo goed als in de armen van Anna gestorven" werd er gezegd.

Het interessante is daarmee van de kerkgebuurte af, want met Mieke verdwijnt de laatste der van Toones, dat aan deze dorpshoek, onder de toren, naam, bekendheid en kleur heeft gegeven, langer dan mensengeheugnis, ja wel haast 100 jaar.

Er blijven nog enkel het boerderijtje, dat vele jaren aan de van Toones onderdak en kostwinning bezorgde, en de oude linden, wat alles te samen voor de oudere dorpsgenoten als "van de van Toones" zal blijven, en de gedachte aan de van Toones zal wakker houden met al de anekdoten en plezante herinneringen daaraan verbonden.

Mieke woonde aan de kerk, samen met haar broers Jef en Fons, en met haar zus Lowis, geen van allen was getrouwd. Mieke was de laatste van Van Toones, dat aan deze dorpshoek, onder de toren, naam, bekendheid en kleur heeft gegeven. Langer dan mensengeheugnis, ja méér dan 100 jaar boerden de Van Toones

op het kleine boerderijtje aan de kerk met enkele prachtige lindebomen voor de deur, het boerderijtje dat tevens dienst deed als herberg. Naast de herberg aaneengebouwd, had men de oude koestal, zodat, wanneer het warm was in de zomer een weeë walm van koemest zich vermengde met de reuk van tabak en sigaren in het café. Het café was ook hun woonruimte; zo gebeurde het dikwijls dat, wanneer de zangers van 't hoogzaal repetitie hadden, nadien nog ne goeie pot gingen pakken bij de Van Toones, terwijl die aan de grote ronde tafel hun avondmaaltijd aan het nemen waren. Tot grote hilariteit van de zangers gebeurde het al eens dat de één voor de anderen zijn neus een lekker gebakken patat uit de grote pan, die midden op de tafel stond pikte. Dan zat het er bovenarms op, want de Van Toones waren slagvaardig, zéér slagvaardig, en Mieke niet in 't minst. Zo was Mieke eens naar Turnhout geweest, naar de zaterdagse markt, toen zij bij het terugkeren aan de bushalte een vrouw van Oud-Turnhout tegenkwam, een echte slons van een vrouw, die op het einde van de Kerkstraat in één van de huizekens van Veek woonde met haar kroost en meestal vergat de mensen te betalen. "En", zei Mieke, "zeide mèj uwen portomonnei al rond geweest om de mensen te betalen?" En in bijzijn van iedereen "plataat" recht in haar gezicht, juist zoals zij bij de onderpastoor Floren wanneer hij in het begin van de oorlog 14 - 18 in de nonnekesschool een bloembedeling bijwoonde "plataat" zegde "en wette wat er van is, meneer den onderpastoor, slaagt de bloem zelf in aa kl...". Mieke was toen in die tijd prefect van de congregatie, zorgde voor bloemen in de kerk en bad de rozenkrans voor wanneer er iemand gestoven was.

Isidoor Mertens

Uit de Kempenaar van 7 december 1889

Boetprocessie te Oud-Turnhout.

Verleden Zondag voormiddag had in de parochie van St-Bavo, te Oud-Turnhout, eene indrukwekkende plechtigheid plaats. Ter gelegenheid der driedaagsche Oefening, gepredikt door den gevoelvollen kanselredenaar, den eerw. Pater Inden, tot eerherstelling van het H. Sacrament, na den diefstal der H. Vaten, het ter aarde werpen op het kerkhof der H. Hostiën, en het verdwijnen eener groote H. Hostie, brachten bovengenoemde Congregatiën, met het kruis aan het hoofd en een aantal schoone vanen in hun midden, luid biddend, een bezoek aan onze kerk. Een aanzienlijke stoet van mannen en jongelingen, volgde den steenweg naar Oud-Turnhout. Hun getal mag zonder overdrijving op 1000 worden geschat en bedroeg dus meer dan gansch de mannelijke bevolking onzer parochie. Het ingetogen gebed dier onafzienbare rijen Congreganisten, met de medaille en het lint op de borst; van afstand tot afstand, leden die midden tusschen de rijen, met helklinkende stem, den H. Rozenkrans en de Litanie van O.L. Vrouw voorbad; het zware gedommel der ontelbare nabidders; den eerbied, waarmede die ontzagwekkende massa, op gansch haren doortocht, bejegend werd; hunnen samenzang : "Kom Schepper," die krachtig en prachtig onder de kerkgewelven weerklonk; de schoone lichtpyramieden die het altaar versierden; de hartroerende rede van den eerwaarden Directeur, Pater D'Hondt; het beweeglijk voorlezen, op indrukwekkenden toon en met luide stem, van op den predikstoel, eener godvruchtige eerherstelling en opdracht tot Jesus in het H. Sacrament; het gezamenlijke nazeggen der ten gronde geknielde

volksmassa, die de kerk gansch vervulde; de zegen die het uitgestelde H. Sacrament aan de ingetogen menigte gegeven werd, na een verrukkende "Tantum ergo," in muziek door de zangers der Congregatiën uitgevoerd; - dit alles was waarlijk zielroerend.

Menige traan biggelde naar de vloersteen, die onlangs, zooals de redenaar van den gewijden kansel verklaarde, "van de betreunde ontheiliging getuigen waren."

Het is hier niet verder te beschrijven, hoe de herten, de zielen der vrome bedevaarders, der eerw. Heeren Geestelijken en der samengepakte parochianen geroerd werden.

Zeker is het althans, dat de bede des priesters van op het hoog altaar, ook in de bewogen zielen der aanwezigen sprak : " O God, die in een bewonderlijk Sacrament, ons de gedachtenis van Uw Lijden schonkt, gun ons het H. Mysterie van Uw Lichaam en Bloed zóó te eeren, dat wij altijd de vrucht der zaligmaking genieten : Gij, die in alle eeuwen leeft en heerscht!"

De schoone rede van den weleerwaarden Pater D'Hondt, die op de aanhoorders zulken diepen indruk maakte, laten wij hier volgen :

Cum videritis abominationem desolationis, quae dicta est à Daniëls propheta stantem in loco Sancto, qui legit intelligat.

Als gij de gruwel der verwoesting, door den profeet Daniel voorzeid, zult zien staan in de H. Plaats, die het leest, dat hij zie te verstaan. Math. 24,15.

Welbeminde Congreganisten,
Christene aanhoorders.

Wij kunnen hier, welbeminde Broeders, door onze eigene oogen bestatigen, welken gruwel gepleegd is in dezen tempel, welke tot Gods eer en glorie is gebouwd en welke tempel door roovershanden is onteerd. Ik mag u dezelfde vraag toesturen

welke profeet Jeremias toestuurde aan 't joodsche volk : is dit huis niet geworden de schuilplaats der roovers?

Daniël bedoelde ook in mijnen tekst de onteering van den tempel van Jerusalem. Dit gebeurde bij de belegering dezer stad door de Romeinen. Eene bende bandieten stormde den tempel binnen, en pleegde er de grootste baldadigheden en heiligschenderijen. Is het niet wat tot onze droefheid, gebeurd is in deze kerk? De roovers zijn er ook met geweld binnengedrongen; zij hebben de H. Remonstrantie en he HH. Vaten gestolen, en tot overmaat van gruwel en goddeloosheid, de HH. Hostiën van de ciborie onteerd, met ze buiten op den dorpel van de kerk en op den grond, ja tot in het slijk te werpen.

Waarom heeft de God der heerscharen dezen heiligschendenden aanslag, gepleegd op den persoon zelf van zijnen welbeminden Zoon O.H.J.-C., niet terstond gestraft? Heeft de H. Apostel Paulus ons niet geleerd “ dat God de heiligschenners zijner tempels zal ten onder brengen?”

Is die waarheid niet bevestigd door menigvuldige bewijzen welke in de HH. Schriften zijn vermeld?

Ik zie de leviet Osec, zijne hand uitsteken tot de ark des verbonds en terstond dood vallen, door God gestraft.

52 duizend Benzamieters durven dezelfde ark ontdekken en het kost hun het leven.

Koning Osias gebruikt het wierookvat, voor de levieten alleen bestemd en terstond wordt zijne hand met lamheid geslagen.

Koning Balthasar dronk op een feestmaal uit de vaten van den tempel van Jerusalem met zijnen hovelingen en zijne vrouwen.

Terstond zag men vingeren te voorschijn komen en als de hand van een mensch, Gods oordeel op den muur schrijven. - Dezelfde nacht werd koning Balthasar gedood en zijn rijk overgeleverd aan de Persen en de Meden.

Deze straffen zijn wreed; maar wreeder nog zijn de straffen die

Godsgezalfden treft wanneer zij den persoon van J.-C. Aanranden.

De Joden hebben de hand durven leggen op den levenden tempel Gods, de zoon des menschen, maar ook hunne plichtige stad werd eenige jaren later omsingeld en door Titus veroverd; geen gebouw meer bleef recht staan; geen steen van hare muren, die niet omver werd geworden. Meer dan een millioen van hare inwoners sneuvelden in de belegering, zoodat de romeinsche bevelhebber met overtuiging mocht uitroepen : Gods straffende hand treft hier blijkbaar. Het is van dan af, dat de overblijfselen van 't joodsche volk en tot heden toe als bannelingen in de wereld verkeerden.

Ontelbaar, welbeminde Congreganisten, zijn de bewijzen van Gods wraak welke ik u hier zoude kunnen aanhalen uit onze tijden; ik wil mij bepalen met het volgende : Een goddeloos soldaat uit het leger van Napoleon ontmoette een kruisbeeld; in zijn woede grijpt hij zijn zwaard en kapt er de armen en de voeten af. 's Anderendaags ontmoet men den vijand en het eerste kanonschot van 't vijandig leger verbrijzelt de armen en de voeten van den vermetelen zondaar. Hij erkent op zijn sterfbed en voor den priester de hand Gods die hem treft, alsook zijne welverdiende straf en heeft nog het geluk in rouw en boetevaardigheid, maar met God verzoend, zijnen laatsten snik te geven.

Welnu, beminde Congreganisten, straft God niet altijd terstond, zooals hier, op zienlijke wijze de aanslagen der boozen op zijne heiligdommen, of de aanslagen gepleegd op den persoon van zijnen aanbiddelijken Zoon, wij weten nogtans dat hij ze niet ongestraft zal laten voorbij gaan. Vroeg of laat zal hij de plichtigen vinden; hij heeft immers de eeuwigheid om zich te wreken en om den boozen en versteenden zondaar aan de schande, aan de gewetenswroeging en aan de verslindende

vlammen over te leveren. - Hoe langer hij wacht, hoe vreeselijker moet de straf zijn!

Alle aanslagen die den aanbiddelijken persoon van den Zoon Gods treffen moet men de gruwel der gruwelen noemen. Deze zonde roept wraak en vermaledijding op het hoofd der plichtigen. Ja, zij roept wraak van op de aarde zelf, die 't goddelijk bloed van den nieuwen Abel heeft gedronken. Caïn en zijne opvolgers worden vervloekt door den Almachtige en de volkeren die zulke afgrijselijke euvels ongestraft laten voorbijgaan en die door hunnen onverschilligheid daaraan deel nemen, moeten, beroofd van Gods zegen, ten onder gaan. Ja, wee de volkeren, die hun geloof door de werken van 't geloof niet belijden, die God geen eerherstelling aanbieden. Stelt zich de God van Hemel en aarde, in zijne oneindige liefde voor het arm menschendom, nog altijd bloot, gelijk eertijds in zijne passie, aan de baldadigheden der opvolgers van zijne beulen, wij christenen, door Christus bloed gered, moeten het als eene dringende, als eene noodzakelijke plicht aanschouwen, wanneer booze schepselen misbruik maken van zijne goedheid en liefde voor ons, wij moeten, zeg ik, die schelmstukken herstellen voor blijken van onzen eerbied, van smartvolle droefheid, van uiterste verontwaardiging en van grenzeloze liefde. Neen, geene zonde moet ons met meer afgrijzen inboezemen dan de verfoeilijke en hatelijke zonde van heiligschenderij, mits zij de God zelf van alle waardigheid en van alle heiligheid durft onteeren, gelijk het hier gebeurd is, in zoover, dat hij zijne passie hernieuwt, hem nog eens aan den schandpaal des kruises nagelt, hem nieuwe en afgrijselijke versmadingen toebrengt als was hij nog altijd aanzien als de schande zijns volks en 't verfoeilijkste wezen tusschen de menschen. "Rursus crucifigentes et sanguinem ejus ostentui habentes."

Diep te betreuren welbeminde Congreganisten, zijn de

gruweldaden in dezen H. Tempel gepleegd.

Zij zijn te betreuren, voor de plichtige zondaars zelve, als wij denken aan de bitterheid der wroegingen van conscientie die hen afwachten, zelfs als zij zich bekeeren; en bekeeren zij zich niet, als hunnen afgrijselijke conscientie moet ontwaken voor den rechterstoel van den Almachtige om hen voor eeuwig te pijnigen in de verslindende vlammen der hel.

Waarom nog zijn zij te betreuren? Omdat die zonden den ondergang worden der volkeren, welke God geen eerherstelling aanbieden;

Omdat die zonden meer en meer de zegen des hemels aftrekken; Omdat er niets droeviger kan gebeuren voor gansch de H. Kerk, voor al de heiligen, voor de Engelen in den hemel dan te moeten aanschouwen den God van alle majesteit en glorie mishandeld hier op aarde. "Et angeli pacis amare flebant."

O zuchten wij dan, welbeminde Broeders, in deze droeve omstandigheden; dat onze tranen door rouw en bittere droefheid overvloedig vloeien over onze wangen. - Verheffen wij onze stem, de stem der smeking en der eerherstelling tot in het hoogste des hemels om vergiffenis en genade te vragen opdat de God aller barmhartigheid deze streek, van Turnhout en Oud-Turnhout, ja gansch ons land, waar dezelfde boosheden dagelijks worden bedreven, zou sparen van de verwoesting en van zijne ijselijke geesels.

Ja, christenen, geeft Glorie aan God, aan Hem alleen komt de glorie toe. Dat onze harten te zamen vereenigd in een machtig gebed en grenzeloos betrouwen zich ontlasten door woorden van heilige verontwaardiging en van de bitterste droefheid; dat zij smelten van aandoening en wederzijdsche liefde en de God aller barmhartigheid zal onze nederige en ootmoedige smeking genadig aanhooren. - Ja, wij liggen hier in den geest uitgestrekt op den bodem der aarde voor de voeten van onzen God, wij

moeten onze zielen ontlasten van den druk die ze versmacht en foltert. Herhaalt dan met mij, allen te zamen met heldere en klinkende stem, het schoon en hartroerend gebed der eerherstelling en der zelfopoffering aan het H. Sacrament des altaars; - hier in dezen tempel zelf, waar den aanbiddelijken persoon van O.H.J.-C. beleedigd en onteerd is geweest en wij koesteren de zoete vaste en gegronde hoop, dat dit bewijs van ons geloof, van onze godsdienstige gevoelens, van onze teedere liefde door onze moeder de H. Maagd Maria, door de Engelen, door gansch het hemelsch hof aan God opgedragen, de straffen zal verwijderen, het hart van Jesus raken, zijnen zegen verwerven en aan ons en aan de plichtige zelf, willen zij zijne genade gebruiken, vergiffenis verschaffen.

Glorie zij aan God en vrede blijve op aarde aan alle menschen van goeden wil. Amen.

(1) De confrerie van het Allerheiligst Sacrament werd opgericht in 1740. De voorschriften van de broederschappen waren zeer streng. De pastoor was prefect en de onderpastoor onderprefect. De officies van het broederschap van Allerheiligst Sacrament werden donderdags gecelebreerd. Voor de inschrijving moest men 2 Schellingen betalen en een flambeeuw (kaars) kopen. Alle feestdagen van de H. Maagd moesten gevierd worden, men moest 5 dagen aflat van de H. Drievuldigheid afsmeaken en elke tweede zondag van de maand moest men aanwezig zijn in de mis met een flambeeuw, met een boete van 2 stuivers voor elke afwezigheid. Op de feestdag van het H. Sacrament werd na de hoogmis een processie gehouden en daarna een lof.

Roger Van Mierlo

(1) Zie L. Vanherle: 150 jaar Sint-Bavo parochie Oud-Turnhout.

Djekske.

Jaak van den Brande. Zo heette 't kosterken van Sint-Bavo. Maar weinig mensen kenden hem zo. Djekske, zo noemden ze hem. Het oude, manke Djekske met zijn bult en zijn groten, grijzen kop.

Die kop van Djekske! Een kop om te schilderen. Ze waren niet te tellen de vele rimpels en vouwkens en voren, die in de zachte, dikke huid van zijn wezen lagen. En daar midden in gloeide 'n tomaat van een neus, 'n jeneverneus. Die neus was Djekskes uithangbord. Die tekende heel zijn karakter : vinnig, kordaat, om niets verlegen. Die neus durfde zich overal tussen te steken. Die neus, 't leek een duin in de hei, met purper gekroond, jeneverpurper. Daaronder hing de krachtig gebouwde kin waar dwars overheen twee diepe voren liepen, die alles wat 't kosterke zei in 't dubbel onderlijnen. En 't al werd bekroond met een reinen, gepolitoerden schedel in een mooien lijst van wollige, grijze haren.

En een bult had dat kosterke. Een reuzenbult, 'n bult van 'n bult. Die stak een flink eind boven zijn schouders uit. Die was zo groot, dat in één van Djekskes jassen meer stof kroop dan in een volledig manskostuum.

En manke beentjes had ie, kromme scheve stekkebeentjes, die verzopen in 'n paar enorme pantoffels.

Ziezo, daar heb je 't kosterke, ten-voeten-uit.

Vlak bij de kerk, hield Mieke van Nante een herberg open. Een stille, deftige herberg, lijk men die alleen vindt bij de kerken in de Kempen. En als Djekske naar de kerk pikkelde of als ie er van weerkwam dan ging ie daar, bij Mieke van Nante, zijn druppeltje proeven.

Djekske dronk veel jenever. Te veel, hij wist het wel. En de pastoor had er hem zo dikwijls om berispt. In zijn zakken had Djekske altijd koffiebonen, kraak-droge koffiebonen. Die knabbelde het manneke en dan kon meneer pastoor niet rieken dat ie weer jenever had gedronken. Als 't kosterken in de kerk het stoeltjesgeld ophaalde, stak ie de centen, de koperen, vooroorlogse centen in zijn zakken. In de sacristie stond een oude bidstoel met een grote schuif. In die schuif lei Djekske de centen. Met heelder grepen haalde hij ze uit zijn zakken, centen en koffiebonen. En als mijnheer pastoor de schuif opentrok om 't geld er weer uit te halen stond ie telkens verwonderd te kijken. "Maar... Djekske... ontvang-de gij ook al koffiebonen?"

Dan stond Djekske een poos te schuddebollen en dan zei ie, altijd hetzelfde :

"Ja... zie-de, meneer pastoor... ik ben thuis de koffiemaler... enne..."

"Maar 't zijn er zoveel, Djekske... zoveel!"

Daar kreeg meneer pastoor nooit verder uitleg van, want 't kosterke had dan al lang het sacristijdeurke achter zijn rug dichtgetrokken. Hij zei 't liever niet van die koffiebonen.

Djekske was 'n kosterke, op en top, tot in 't merg van zijn knoken en tot in 't vetste van zijn bult. Zijn hele leven draaide rond de kerk. Daar was ie met lijf en ziel aan gehecht. Niets viel hem te zwaar of te lastig als 't maar voor de kerk was. Daarvoor was 't nooit te koud, te warm of te ver.

In de kerk kon ie uren achtereen liggen timmeren en kleuteren, poetsen en schrobben. Daar was altijd wat te doen. Een heilige die scheef hing, een stoel die mankte. Dan was er weer een raampje dat niet sloot en onder de mis openwaaide. En al dat koperwerk, die dozijnen kandelaars, kroontjes, bloemekes kruisen en lantaarns, alles massief koper; en 't moest blinken,

altijd blinken. De hemel alleen weet hoeveel pottetekens sidol, vodden en lappen Djekske daar aan verbruikt heeft.

Was er een bijzondere feestdag op komst, of een processie, dan liep Djekske daar dagen en dagen op te dubben. En dan was ie met geen zweep uit de kerk te krijgen. Dan vond ie amper de tijd om zijn druppeltje te drinken. Ja, dan zou ie zijn bed naar de kerk gesleurd hebben om maar niets te verletten. Als dan alles voorbij was liep 't kosterke bij Jan-en-alleman te vragen of 't schoon geweest was.

Al de pastoors die Djekske als kerkbediende hadden, wisten hem naar waarde te schatten. Zo 'n kosterke was er nergens. Djekske was een have pastoor. Spijtig van die vele druppeltjes! 't Was echt zonde, voor zo'n prachtkerel. 't Scheen zelfs dat ie onder de hoogmis, terwijl meneer pastoor aan 't sermoenen was, bij Mieke binnenwipte. Of 't waar was? De mensen zeiden 't aldus :

"Djekske, die rare, kromme vent,
Krijgt 's Zondags van ieder 'ne cent,
Dan wipt ie buiten,
Recht naar Mie Luyten.
Mieke, dat goeië wijf,
Giet 'm nen borrel in zijn lijf..."

Zo zeiden ze 't de mensen. 't Kosterke wist het en beweerde dat 't niet waar was, dat ze 't logen, die malle mensen.

't Werd hem honderden keren gezegd dat 't voor hem niet paste zoveel jenever te drinken. Want 't bleef niet altijd bij 'n paar druppeltjes. D'r ging geen week voorbij of de mensen zagen hun kosterke krimineelzat door 't dorp laveren.

Djekske ging het iedere keer biechten bij zijn pastoor. En dan

kreeg ie een sermoentje te horen waarbij zelfs de duivel zou gerild hebben. 't Was een schande zich zo te bedrinken. Een eeuwige schande was 't. Een schande die niet alleen op hem, maar ook op de kerk viel. 't Was wat moois ook, een dronken koster!

Dat raakte Djekske. En dan beloofde 't manneke zijn hele leven lang niets dan botermelk en koffie te drinken. Maar, ocharme, amperkens had ie zijn penitentie voldaan of daar stond ie weeral bij Mieke om zijn druppeltje. D'r was geen zalf aan te strijken. Op een kouden wintermorgen kwam Pauwke, een misdienaar, in de sacristie en daar vond ie Djekske op zijn knieën bij de kachel zitten.

"Hed-de kou, Djekske?"

Neen, 't kosterke had geen kou. 't Zat te bidden en, om de knaap niet langer in twijfel te laten, deed hij het luidop. Onzevaders, Weesgegroetjes, psalmen en schietgebedekens en al wat hem maar in de kop schoot. 't Kosterke bad met een zware, rouwende stem, die van heel diep scheen te komen.

"Wat is er, Djekske?"

Zo had Pauwke hem nooit bezig gezien en 't jongske peisde zo waar dat 't kosterke kinds was geworden. Hij gaf hem een flinke klop op de schouder.

"Maar, koster... Djekske... wat mankeerde gij nu?"

Djekske hief zijn bevende kop en zijn natte ogen keken zó droef. En met een diepe zucht kwam 't er uit :

" 'k Ben 'nen deugniet, Pauwke... 'ne sloeber... 'ne vagebond... Dat ben ik. Enne... 'k wil niet langer koster blijven... 'k geef mijn ontslag."

Daarop kwam meneer pastoor binnen. Pauwke ging 't hem seffens vertellen.

" D'r is groot nieuws, meneer pastoor. Daar... Djekske wil geen

koster meer zijn."

De pastoor scheen het heel kalmpjes op te nemen.

" 't Is goed, Djekske. D'r zijn er nog andere."

En meer zie ie niet. Dat viel tegen. Djekske had niets minder verwacht dan dat meneer pastoor ging bidden en smeken dat ie toch maar koster zou blijven. Want de sluwert meende 't niet met zijn ontslag. 't Was maar om eens te polsen naar wat zijn pastoor over hem dacht.

Na de mis stond Djekske zijn herder in 't klokkenhuis af te wachten. En 't kosterke trok zijn woord in en beloofde zó schonekens en zó gemeend dat ie zich eens en voor altijd ging beteren. Enne... of meneer pastoor hem maar stillekens zou laten voortkosteren?

Meneer pastoor gaf toe. Maar Djekske kreeg zijn straf. Hij moest acht dagen uit de kerk blijven. Zie, daar heeft 't kosterke onder geleden! Op die éne week verloor ie kilo's van zijn gewicht. Hij at niet, sliep niet en dronk zo waar geen enkel druppeltje. Maar eens dat de straf was uitgeboet en hij vaste voet in de kerk kreeg, toen werd ie weer het oude kosterke, het kosterke dat jenever dronk.

Ik zei 't reeds, d'r was geen zalf aan te strijken. Spijtig, heus spijtig van dat vrome, nijver kosterken....

De Klokken

Tien zware slagen daverden in de oude toren. Even bleven ze hangen tussen muren en balken wipten door de galmgaten en liepen met de wind mee tot ze terugbotsten op de verre bossenrij. Door een van de galmgaten waaruit de klanken vielen, stak Djekske zijn grijze kop. Hij stond te kijken over 't verre land, waar 't jonge koren groeide. Eén golvendgroene vlakte waar

hier en daar een hoeveke lag tussen gesmeten. Een hoeveke met bomen er rond en daar achter een wei met koeien. En verderop lag de Liereman met zijn dromende bossen en zijn moerassen met het wuivende riet.

Djekske snoof wellustig de geur van 't versgeploegd land en de scherpe reuk van 't mest dat de boeren met heelder grepen op hun akkers strooiden.

In de beemden langsheen de Aa zag ie kleine, witte stippeltjes. 't Leken vele diamantjes die flikkerde op een groene kazuifel: 't waren de eerste madelievekens. Gisteren stonden z'er nog niet. Maar, nu 't zonneke ineens zo vriendelijk was komen lachen, waren ze allemaal, net of ze 't zo ondereen gezegd hadden, op die énen morgen aan 't bloeien gegaan. Nu wist Djekske er alles van. De Lente was die eigenste morgen in 't land gekomen.

Zag ie daar geen zwaluwen op Nante zijn dak, daar diep onder hem? Ja, 't waren ze, die wondere, zwarte vogeltjes met op d'r borstje een wit plekske. Djekske hoorde ze doende onder mekaar. 't Ging er van "Wiet-wiet! Wil-de mij niet? Niet-wiet!" Ze waren ondereen aan 't bedisselen hoe en waar ze nestelen zouden. De meesten hadden nog hun oud nest. Mits wat lappen en plekken kon 't weer dienen. Er waren ook nieuwelingskens bij. Die moesten nog van meet af beginnen en metsen en bouwen, al naar de regelen der kunst lijk ze dat van hun ouders geleerd hadden.

D'r werd ergens een deur toegeslagen. De zwaluwen schrokken. Met een dwaze roeffel smeten ze zich in de lucht, tuimelden en buitelden, hoog en laag, scheerden en slierden rakelings langs huizen en bomen, snapten muggen en kevers en vervulden de lucht met hun blij gekwetter. Met de slag waren z'er weer thuis. Djekske had er op staan kijken van uit de hogen toren. En zijn

oude ogen hadden gelachen bij 't zotte spel. En in zijn oud hart viel er een stem aan 't zingen, jong en blij, omdat 't weer Lente werd.

Daar beneden stonden de huizekens in rotekens bijeen. Al kleine woningskens met rode pannen en daar achter een vierkant hoveke, waar paasbloemen stonden.

Djekske kende ze allemaal, die huizekens. Ginder, aan de andere kant van 't dorp, naar Zevendonk toe, stond het zijne, het eerste van een lange rij. En met zijn ogen mat Djekske de lange weg van zijn huizeke naar de kerk. Duizenden keren had hij hem afgelegd, die lange gang van achter 't gemeentehuis en over de eenzamen kerkweg, waar toen nog geen huizen stonden.

Daar vlak onder hem, aan de voet van de toren, lag het gedoe van Nante. Daar, onder die scheve, bemoste pannenrijen was Mieke, dat oude Mieke, met heur wit mutsje en haar goediglachend wezen, nu doende in haar nette keuken. Dat nette, warme keukentje, met de oude buiskachel waar Mieke zand op strooide; met de grote, ronde tafel waarop 'n kleurig tapijtje hing; met de frisse rode bloempottekes vóór de ruiten.

't kosterke hield van dat keukentje.

Djekske stond nu hoog in de toren, maar als ie zijn ogen toeneep, dan zag ie Miekies keukentje. En, in 't halfdonkere achter de hoge eikehouten kast, zag ie de fles 'klare' staan vlak naast het wijwaterfleske waar een palmtakske op zat. En in 't knusse hoekske diep in de schouw stond de brede leunstoel. In dat zalige hoekske, in die gemakkelijke zetel dronk Djekske zijn 'druppeltje'.

't Kosterke stond hoog in de toren. Hij had zijn ogen zat gekeken aan al 't jonge en schone dat daar diep en ver te groeien lag. Djekske klom van 't kakende trapje tot beneden in 't kleine kamerke waar de klokken hingen en waar ie reeds de helen

morgen gewerkt had. Wat deed ie daar, bij die klokken? Moet ik hem dat toen gevraagd hebben, dan had ie een koppel ogen getrokken, groot als eierpruimen en dan zou ie gezegd hebben :

“Moet-te me dat nog vragen, gij? Weet-te dan niet dat het binnen acht dagen Pasen is, dat ze naar Rome moeten, mijn klokken? Enne... ‘k wil dat ze ginder properkens aankomen, zulle!”

“Mijn” klokken, zei Djekske. Het oude kosterke hield van zijn klokken. Hij kon er tegen praten net of ‘t mensen waren. De hele morgen had ie er aan liggen smeren en poetsen. Nu hingen ze daar, netjes gekruist, met hun gladde romp, de twee klokken. Djekske kon er zich in spiegelen.

“Is ‘t naar uw goesting, ouwe rakken?”

En hij knokte met zijn kneukels op ‘t glimmende lijf van de grote klok.

“Rrrong-rrrong!” zei de klok.

“Ha! ‘k Hoor dat ge content zijd! Ja, als ‘t ouwe Djekske er niet was, hé!”

Nu moest ie nog naar ‘t Bimmeke, ‘t kleine beeklokske, dat in een speciaal torentje hing boven de middenbeuk. Daarvoor moest ‘t kosterke een flink eind over de kerkzolder taffelen. ‘t Was een gevaarlijk karweike. Djekske moest er goed uit zijn ogen zien en zorgen dat ie steeds op een keper trapte. Anders zou ie rats door ‘t plafond kunnen schieten.

Djekske maakte er gewoonlijk kort spel mee, met dat Bimmeke. ‘t Was maar een klein ding en ‘t had zoveel niet nodig. En dan... ‘t kosterke was niets op zijn gemak op die eendelijke zolder, waar ‘t wemelde van ratten en uilen. Die konden daar zo stom en stil op de hanebalken zitten, met die gloeiende ogen in hun spokerige uilenkop.

“Ziezo, nu kunde ‘r weer tegen voor een jaar, hé snotneuzeke!

En zie dat g’ uw vleugeltjes rept, zulle! Dat ge niet te laat komt.” Daarmee was ‘t werk gedaan. Djekske scharrelde zijn vodden en smeerpottkens bijeen en maakte dat ie weg was van die eendelijke zolder. Hij ging nog even kijken of er soms niet de een of andere “goei ziel” in de kerk te mediteren zat en sloot toen de grote deur.

Op ‘t pleintje vóór de kerk waren enige bengels aan ‘t knikkeren. Ze staakten dadelijk hun spel en troppelden saam rond het kosterken. Het bulteaarke bekeek de jongens één voor één en zette een streng gezicht op.

“ Wel, gat-ver-hier-en-ginder... haagschool gehouden, hé!”

En op ‘t zelfde ogenblik had ie er reeds een bij de oren.

“ Nietwaar!” schreeuwde ‘t jongetje. “ ‘t Is geen school. De meesters moesten naar de conferentie.”

Ha! Dat was wat anders. Djekske liet dadelijk het oortje schieten en er kwam ‘n gulle lach op zijn wezen liggen.

Gustje, ‘n kleine dikkerd met grote ogen, trok ‘t kosterke bij de mouw.

“Zeg eens, Djekske, gaan ze van ‘t jaar weer weg, de klokken?”

“Maar zeker, manneke! En waarom zouden ze niet?”

“ En is ‘t waar, Djekske dat gij dan meevliegt?”

“Dat spreekt! D’r is er in ‘t hele dorp geen andere die ‘t durft!”

En Djekske zette een hoge borst.

“ ‘k Heb ze daar juist hun vleugelkens aangebonden,” fluisterde het kosterke, zeer gewichtig.

“Bij ons brengen de klokken chocolatten eieren, zo groot zie!” Zo blufte Peerke van de smid en met zijn vinger tekende hij een geweldig ei in het zand.

Djekske stak manend een kromme vinger op.

“Schrokkers krijgen niets, geen dem! Daar vlieg ik voorbij.”

Peerke keek beteuterd. Hij veegde het reuzenei met zijn voet

weg en tekende gauw een ander dat wel de helft kleiner was.
 “ ‘k Had abuus, Djekske... ze zijn maar zó groot.”
 “Hm! Dat trekt al ergens op.”
 ‘t Kosterke wilde weg, maar de bengels hadden hem nog veel te vragen.
 “Wij he-hemme geen pa-pa-paasbloemen,” doddelde een verlegen peutervente.
 “Da ‘s niks, manneke, ‘k zal de eikens op ulie blijske gooien.”
 “En wij... wij hebben geen hof!” zei een andere.
 Djekske krabde in zijn haar.
 “Da’s een ander affaire... Maar ‘t doet er niets aan. Dan gooi ik zo bij ulie in ‘t pomphuis, rats door de pannen heen.”
 “Hé,! Maar dan zijn z’ allemaal kapot!”
 “Bijlange niet! Wij kennen dat, manneke!”
 Van links en rechts kwamen er nog jongens en meisjes aanlopen om ‘t kosterke uit te horen. Maar Djekske maakte er een einde aan.
 “ ‘k Mag niks meer zeggen, mannekes, niks meer, want... “ en heel stillekens zei ie dat terwijl ie naar de toren wees, “ze zouden ‘t wel eens kunnen horen daarboven!”
 ....Elf zware slagen dreunden in de oude toren. Djekske zat in de brede, zachte leunstoel in Miekets nette keukentje. Djekske dronk zijn “druppeltje”.

Leo Op de Beeck.

Inhoud

Voorwoord	Blz. 1
De bisdomsgrens tussen Kamerijk en Luik	Blz. 2
Het heemmuseum	Blz. 4
De gemeenteraad 100 jaar geleden	Blz. 5
Jaarverslag 1996	Blz. 6
Mijn dorp	Blz. 9
Ten huize van... Door Horemans	Blz. 10
Ontmoetingsdag voor familiegeschiedenis	Blz. 19
Mieke Toon	Blz. 20
Boetprocessie te Oud-Turnhout	Blz. 22
Djekske	Blz. 29

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 100 fr.

Redactie en lay-out : Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout tel.45.06.24

Elk artikel of verhaal handelend over ons dorp, zowel van vroeger als nu, en dat geschikt is voor ons tijdschrift, is steeds welkom op boven vernoemd redactieadres.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 250 fr per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **001-1085134-71 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Museum

Het heemmuseum van Corsendonca is geopend op de eerste zondag van de maand en dit van april tot en met oktober telkens van 14 tot 17 uur. Het museum is gevestigd in het gemeentehuis van Oud-Turnhout. De toegang is gratis.

Fotoarchief

De heemkundekring Corsendonca is reeds geruime tijd bezig met het aanleggen van een fotoarchief. Om dit archief aan te vullen zijn we steeds op zoek naar nieuwmateriaal. Alle fotomateriaal met betrekking tot onze gemeente is steeds welkom (kerkelijk, cultureel, vereniging enz.) U ontvangt steeds, nadat corsendonca een dublikaat heeft laten maken, uw foto's in ongeschonden staat terug. Geef ons een seintje, of contacteer:

Jan Sels
Draaiboom 98
2360 Oud-Turnhout tel. 45.18.12

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/67.76.96

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 7
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.21